

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอผลการวิจัย จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานการณ์การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 3 ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้

ตอนที่ 1 สถานการณ์การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานการณ์การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนำเสนอ สถานการณ์ด้านนโยบาย ด้านการปฏิบัติ ด้านปัญหาและอุปสรรค และด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านนโยบาย การส่งเสริมการรู้สารสนเทศเกี่ยวข้องกับนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วยกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และนโยบายด้านการศึกษา ประกอบด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1.1 นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คำว่า การรู้สารสนเทศ ไม่ปรากฏโดยตรง แต่มีคำอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่มีศัพท์บัญญัติและคำนี้เป็นศัพท์เทคนิคที่นิยมใช้เฉพาะวงการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ.2552-2556 แปลเป็นภาษาไทยว่า *รอบรู้สารสนเทศ* ต่อมาในกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT 2020) แปลแตกต่างกันว่า *การรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ* แต่แนวคิดหลักปรากฏรวมอยู่ในทักษะดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะการใช้คำว่า *การรู้เท่าทันสื่อ* ซึ่งในอภิธานศัพท์ ในภาคผนวกของแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559, 4) แปลว่า *การรู้เท่าทันสื่อ* แต่วงเล็บภาษาอังกฤษว่า (media and information literacy) และอธิบายว่า ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ ตีความ ประเมิน และสร้างข้อมูล และสื่อในรูปแบบที่หลากหลายด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของข้อมูลและสื่อ ต่างๆ ดังกล่าว โดยไม่ถูกครอบงำ และสามารถใช้สื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตของทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยแนวคิด Media

and Information Literacy โดยองค์การยูเนสโกรวมถึงทั้งมิติของสารสนเทศ (information) และ สื่อสารมวลชน (media) ด้วย

การแปลความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นการแปลคำที่ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับ ภาควิชาปีที่ 21 ที่แยกทั้งสามทักษะอย่างชัดเจน อีกทั้งองค์การยูเนสโกเองก็ไม่ได้รวมความหมายไว้ ด้วยกัน ดังเช่นในหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (media and Information literacy curriculum for teachers.) ได้ใช้คำสองคำแยกโดยชัดเจน รวมทั้งแยกเฉพาะสำหรับการรู้ดิจิทัลด้วย เช่น UNESCO ICT Framework for Teachers (UNESCO, 2011) A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator 4.4.2 (UNESCO, 2018)

1.1.1 กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT 2020)

เป้าหมายหลัก คือประชาชนมีความรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนา และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกำหนด ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาทุนมนุษย์ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจารณ์ญาณและรู้เท่าทัน รวมถึงพัฒนาบุคลากร ICT ที่มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญระดับสากล โดยมีเป้าหมายประการหนึ่ง คือ ผู้ประกอบการ มีความรู้และทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy) มีความรอบรู้สารสนเทศ (information literacy) และรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) และสามารถใช้อ ICT เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนธุรกิจ และสร้างนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ”

กลยุทธ์และมาตรการขับเคลื่อน ที่เกี่ยวข้องคือ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ ประโยชน์จาก ICT เพื่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างแรงงานในอนาคต ที่มีความรู้และทักษะ ในการใช้ประโยชน์จาก ICT ได้มีมาตรการซึ่งส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศและทักษะดิจิทัลโดยตรง ดังนี้

“1) ให้มีการอบรมทักษะการใช้ ICT รวมถึงการพัฒนาและประยุกต์ใช้สื่อ ICT เพื่อการเรียนรู้ให้กับบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยควรให้ความรู้เกี่ยวกับโอกาสและทางเลือก ของเทคโนโลยีที่มีอยู่หลากหลาย

2) กำหนดให้สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องนำ ICT มาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียน การสอนเพิ่มมากขึ้น โดยให้มีสัดส่วนของจำนวนชั่วโมงที่ใช้ ICT ไม่น้อยกว่า 1/2 ของจำนวน ชั่วโมงเรียนทั้งหมดของหลักสูตร

3) ให้มีหลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ ICT ความรู้ ความ เข้าใจ และตระหนักถึงผลกระทบของ ICT ต่อสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนทุกระดับ เพื่อปลูกฝังการ ใช้งาน ICT อย่างพอเพียงและเหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

4) ปรับปรุงเนื้อหาและหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเพิ่มเนื้อหาที่เป็นการเสริมสร้างทักษะในการใช้ประโยชน์จาก ICT ที่เหมาะสมกับเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการจ้างงานในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับ 3 ทักษะ คือ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy) การรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ (Information literacy) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy)

5) กำหนดให้ทุกสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการทดสอบความรู้ด้าน ICT พื้นฐาน (Basic ICT literacy) สำหรับนักเรียน/นักศึกษา ก่อนจบการศึกษาตามหลักสูตร เพื่อให้นักเรียน/นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาทุกคนมีความรู้และทักษะด้าน ICT ในระดับที่เป็นที่ยอมรับและสามารถเทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล”

1.1.2 แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มุ่งปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัล

ไทยแลนด์(Digital Thailand) หมายถึง ประเทศไทยที่สามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทูมนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559: 2) เน้นการพัฒนาประเทศ ให้สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และมีเป้าหมายประการหนึ่งคือการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่ม มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนนี้เน้นการสร้างสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ (digital society) มุ่งหวังลด ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสของประชาชนที่เกิดจากการเข้าไม่ถึงโครงสร้างพื้นฐาน การขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล หรือการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังมีราคาแพงเกินไป และให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองที่ฉลาด รู้เท่าทันข้อมูล และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เป้าหมายประการหนึ่งของยุทธศาสตร์ คือประชาชนทุกคนมีความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ (digital literacy) โดยมีแผนงาน การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์ รวมถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแยกแยะข้อมูลข่าวสารในสังคมดิจิทัลที่เปิดกว้างและเสรี ส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดีในโลกดิจิทัล โดยบรรจุเรื่องการรู้เท่าทันสื่อที่เป็นมาตรฐานในหลักสูตร การศึกษาทุกระดับ ดำเนินการวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ชัดเจน รมรณรงค์ให้เกิดความรู้ด้าน การรู้เท่าทันสื่อในวงกว้าง โดยมุ่งเน้นในเรื่องความสามารถในการแยกแยะ วิเคราะห์ สื่อและข้อมูลข่าวสาร การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการไม่ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

1.2 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีเป้าหมายหลักคนไทยในอนาคตต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิดและผู้ประกอบการ บนฐานของการรู้คุณค่าความเป็นไทย มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และมีสุขภาพที่ดี มีพื้นฐานหลักของศตวรรษที่ 21 มีความรู้และทักษะหลากหลาย คิวคิดวิเคราะห์แยกแยะ และ Digital literacy มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ สร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตัวเองได้ (self-directed learners) การเปลี่ยนบทบาทครู ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “ครูฝึก” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมให้เด็กเรียน

1.3 นโยบายด้านการศึกษา แม้ไม่ปรากฏคำว่า การรู้สารสนเทศ โดยตรง แต่มีสาระสำคัญและแนวคิดที่ส่งเสริมบทบาทและความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และความจำเป็นที่จะต้องสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศหรือบุคคลแห่งการเรียนรู้

1.3.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย มุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รักการอ่าน ใฝ่รู้ เกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต และการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

1.3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,2560) ระบุทักษะสารสนเทศไว้ในเป้าหมายด้านผู้เรียน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ประกอบด้วย 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

นอกจากนี้ยังกำหนดกลยุทธ์ให้มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อพัฒนาทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการจัดกระบวนกรเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ใน

มิติคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม สังคมพหุวัฒนธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายสังคมรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกวัย

2. สถานการณ์ด้านการปฏิบัติ

จากนโยบายที่กำหนดนำไปสู่การปฏิบัติผ่านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

2.1.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1) **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ **การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม**

2) **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) *ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต* เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน *การเรียนรู้ด้วยตนเอง* การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) *ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี* เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2.1.2 *คุณลักษณะนักเรียนอันพึงประสงค์* หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมีคุณลักษณะพึงประสงค์ ในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะนักเรียนอันพึงประสงค์ พบว่าแม้ว่าไม่มีคำว่า การรู้สารสนเทศ ปรากฏโดยตรง แต่แนวคิด และคำสำคัญของการรู้สารสนเทศ ปรากฏในด้านสมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งตัวชี้วัดซึ่งระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ และคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น เช่น คำว่า การใฝ่เรียนรู้ การอ่าน การแสวงหาความรู้ การค้นหา การสืบเสาะหาความรู้ การสืบค้นข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การเขียน การเขียนเรียงความ ย่อความ การเขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและ รายงานการศึกษาค้นคว้า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลความรู้ การใช้กระบวนการ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การแก้ปัญหาการคิด วิเคราะห์ มีวิจารณญาณ การสื่อสาร ทางภาษา การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ การสรุป การนำเสนอ การพูด การเขียน การใช้สารสนเทศ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์อย่างมีคุณธรรม โดยปรากฏในมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงาน อาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ โดยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ปฏิบัติ ได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลายเน้นทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ

นอกจากนี้ยังกำหนด ตัวชี้วัดระดับสูงที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

2.1.3 การจัดการเรียนรู้ในแนวทางมาตรฐานสากล โรงเรียนมาตรฐานสากล (world – class standard school) หมายถึงโรงเรียนที่มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก มีทักษะความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับเดียวกับมาตรฐานสากล หรือมาตรฐานของประเทศชั้นนำที่มีคุณภาพการศึกษาสูง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพเยาวชน สำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ทั้งสี่ด้านคือ Learning how to know, Learning to do, learning to Live Together และ Learning to Be (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 5) และสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำเอกสาร *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล (2553) และฉบับปรับปรุง แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน*

มาตรฐานสากล (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2561) เป้าหมายและตัวชี้วัดด้านผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล (พ.ศ.2561) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและให้โรงเรียนนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล และสามารถใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานของสากล (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) เริ่มดำเนินการนำร่องตั้งแต่ ปีการศึกษา 2553 กับโรงเรียน ทั้งระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้วยการให้โรงเรียนในโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของยูเนสโกทั้ง 4 ด้าน รวมถึงการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็นสากลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับเดียวกับมาตรฐานของสากล หรือมาตรฐานของประเทศที่มีคุณภาพสูง (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 3)

จากการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของการจัดโรงเรียนมาตรฐานสากล เป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานด้านผู้เรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน พบว่ามีความสอดคล้องทั้งในด้านแนวคิด หลักการและกระบวนการของการรู้สารสนเทศที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ

1) แนวคิดสำคัญของโรงเรียนมาตรฐานสากลเน้นทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชนไทยในการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นสากล ได้แก่ ทักษะและความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การคิดรูปแบบต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะชีวิต และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งพัฒนาได้ด้วยการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียน และพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ

2) กระบวนการของการรู้สารสนเทศโดยอิงมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย (ชุตินา สัจจามันท์, 2554) สอดคล้องกับ “บันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล” ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี และกำหนดให้เรียนรู้สาระ *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง* (Independent

Study: IS) นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าอย่างเป็นอิสระในเรื่องที่สนใจ และดำเนินการค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็น เพื่อการนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ จากนั้นก็หาวิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารและนำเสนอให้ผู้อื่นได้รับทราบ และสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปทำประโยชน์แก่สาธารณะ เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงต่อเนื่อง ภายใต้อาสา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study: IS) ซึ่งแบ่งเป็น 3 สาระประกอบด้วย IS 1 การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge formation) IS 2 การสื่อสารและนำเสนอ (Communication and Presentation) และ IS 3 การนำองค์ความรู้ไปใช้บริการสังคม (Social Service Activity) โดยโรงเรียนต้องนำสาระไปสู่การเรียนการสอน ด้วยการจัดทำรายวิชา ออกแบบการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับบริบท ภัยและพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งอาจแตกต่างกันในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 12-13) เปรียบเทียบกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่พัฒนาขึ้นดังต่อไปนี้

บันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียน	มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย (ชุตินา สัจจามันท์, 2554)
การตั้งประเด็นคำถาม/สมมติฐาน	การกำหนดความต้องการสารสนเทศ
การสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้สารสนเทศ	การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือสารสนเทศ
ไม่ระบุไว้ชัดเจน	การวิเคราะห์ ประเมินค่าและเลือกสารสนเทศ
การสรุปองค์ความรู้	การรวบรวม สังเคราะห์และสร้างสารสนเทศ
การสื่อสารและการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ	การใช้และสื่อสารสารสนเทศ
การบริการสังคมและจิตสาธารณะ	การเคารพกฎหมายและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

จากการเปรียบเทียบข้างต้นจะเห็นว่าบันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลครอบคลุมทักษะหรือสมรรถนะการรู้สารสนเทศ แต่ไม่ได้เน้นแยกเป็นขั้นตอนให้ปรากฏชัดเจน ทักษะขั้นการวิเคราะห์ ประเมินค่าและเลือกสารสนเทศ และ การเคารพกฎหมายและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ ทั้งนี้ครูผู้สอนสามารถบูรณาการให้ครบในแต่ละขั้นได้ เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21

ผลการจัดสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เพิ่มเติม สถานการณ์การปฏิบัติ พบว่าโรงเรียนมีการจัดการส่งเสริมการรู้สารสนเทศแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานศึกษา/ผู้บริหาร การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในโรงเรียน อาจสรุปได้ดังนี้

1) การนำไปสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของต้นสังกัด

คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษา มีทั้งไม่มีนโยบายที่เกี่ยวข้อง มีนโยบายเน้นเฉพาะการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศหรือดิจิทัล เนื่องจากความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ปรากฏในหลักสูตร โดยไม่มีการพิจารณามมองเชิงบูรณาการกับสารสนเทศ

กรณี โรงเรียนมาตรฐานสากล มีนโยบาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ เป้าหมายและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับทักษะการรู้สารสนเทศที่ชัดเจน โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีนโยบายการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจนในด้านทักษะการรู้สารสนเทศ และมีนโยบายการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้เนื้อหาสาระและทักษะการรู้สารสนเทศ สื่อและดิจิทัล

2) การจัดการเรียนการสอน มีหลายลักษณะ ได้แก่

2.1) การจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาในหลักสูตรของสถานศึกษาที่กำหนดเอง บางโรงเรียนกำหนดเป็นรายวิชาบังคับ บางโรงเรียนเป็นรายวิชาเลือก และบางโรงเรียนไม่กำหนดให้มีรายวิชานี้ มีความแตกต่างกันไป ทั้งในเรื่องชื่อวิชา จำนวนชั่วโมงสอน และจำนวนหน่วยกิต และระดับชั้นเรียนที่ศึกษา ชื่อรายวิชาที่ใช้ เช่น การใช้ห้องสมุด การค้นคว้าและเขียนรายงาน หรือสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ โดยมีสาระครอบคลุมเรื่องการรู้สารสนเทศบางด้าน ไม่ครอบคลุมเนื้อหาการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานหรือกระบวนการครบวงจร โดยส่วนใหญ่ เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการสืบค้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า การแสวงหาความรู้ ที่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร โดยครูบรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบ จำนวนคาบ 1 คาบต่อสัปดาห์ มีค่า 0.5 หน่วยกิต

ส่วนโรงเรียนมาตรฐานสากล มีการเรียนการสอนภายใต้สาระ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study: IS) ซึ่งแบ่งเป็น 3 สาระประกอบด้วย IS 1 การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge formation) IS 2 การสื่อสารและนำเสนอ (Communication and Presentation) และ IS 3 การนำองค์ความรู้ไปใช้บริการสังคม (Social Service Activity) โดยโรงเรียนนำสาระไปสู่การเรียนการสอน ด้วยการจัดทำรายวิชา ออกแบบการเรียนรู้อ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนด

.2.2) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในเนื้อหาวิชาอื่นๆที่ครูบรรณารักษ์สอน หรือครูผู้สอนร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ ในการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิชาภาษาไทย เทคโนโลยี

2.3) มีการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร สารการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ซึ่งครอบคลุม เกี่ยวข้องกับสาระดังนี้

“สารการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะ การคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดสาระสำคัญดังนี้

วิทยาการคอมพิวเตอร์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ การใช้แนวคิดเชิง คำนวณในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การบูรณาการกับวิชาอื่น การเขียนโปรแกรม การคาดการณ์ผลลัพธ์การตรวจหาข้อผิดพลาด การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือพัฒนาโครงการ อย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การประเมินผล การนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง การค้นหาข้อมูลและแสวงหา ความรู้บนอินเทอร์เน็ต การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การเลือกใช้ซอฟต์แวร์ หรือ บริการบนอินเทอร์เน็ต ข้อตกลงและข้อกำหนดในการใช้สื่อหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หลักการ ทำงานของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร

การรู้ดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย การจัดการ อัตลักษณ์การรู้เท่าทันสื่อ กฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์การใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบธรรม นวัตกรรมและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม และวัฒนธรรม”

(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี , 2561: 4)

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

“จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แก้ปัญหาอย่างง่ายโดยใช้ขั้นตอนการแก้ปัญหา มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเบื้องต้น รักษาข้อมูลส่วนตัว

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค้นหาข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและประเมินความน่าเชื่อถือ ตัดสินใจเลือกข้อมูล ใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการทำงาน ร่วมกัน เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นำข้อมูลปฐมภูมิเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ ประเมิน นำเสนอข้อมูลและ สารสนเทศได้ตามวัตถุประสงค์ ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหา

ที่พบในชีวิตจริง และเขียนโปรแกรมอย่างง่าย เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารอย่างรู้เท่าทันและรับผิดชอบต่อสังคม

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลในชีวิตจริงจากแหล่งต่าง ๆ และความรู้จากศาสตร์อื่น มาประยุกต์ใช้ สร้างความรู้ใหม่ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม วัฒนธรรม และใช้อย่างปลอดภัย มีจริยธรรม”

(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561: 5-6)

รวมทั้งตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้น พร้อมแนวทางการจัดการเรียนรู้และการวัด และประเมินผลตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบการจัดตั้งชมรม เช่น ชมรมห้องสมุด ชมรมนักอ่าน และชมรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ แต่พบว่าการจัดกิจกรรมห้องสมุดส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริมการอ่าน การแสวงหาความรู้ และการค้นคว้าหาข้อมูล ไม่ครอบคลุมเนื้อหาครบทักษะการรู้สารสนเทศโดยตรง แต่กระจายในทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาการคิด วิเคราะห์ การสื่อสาร การนำเสนอ เป็นต้น

3. สถานการณ์ด้านปัญหาอุปสรรคในการนำไปสู่การปฏิบัติ

สถานการณ์ด้านปัญหาอุปสรรคในการนำไปสู่การปฏิบัติจากผลการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาสำคัญด้านความเข้าใจในคำว่า “การรู้สารสนเทศ” ขาดนโยบายที่ชัดเจนและการพัฒนาโดยองค์รวมของความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศ ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและ ครูบรรณารักษ์

3.1 ปัญหาคำว่า “การรู้สารสนเทศ” ไม่เป็นที่เข้าใจและเป็นศัพท์เชิงเทคนิคที่ไม่เป็นที่คุ้นเคย เข้าใจแพร่หลาย

คำว่า “การรู้สารสนเทศ” เป็น “ศัพท์ทางเทคนิค” ไม่เป็นที่คุ้นเคยหรือไม่เป็นที่เข้าใจ ทั้งในกลุ่มผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพราะมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีสารสนเทศหรือดิจิทัลเป็นหลัก และอาจเนื่องจากเป็นศัพท์ที่ยังไม่มีศัพท์บัญญัติและเป็นที่ยอมรับเฉพาะในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้ในวงการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแพร่หลาย แต่แนวคิด หลักการและความสำคัญของการรู้สารสนเทศเป็นที่ตระหนัก และเห็นประโยชน์ของการบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้

“คำว่า”การรู้สารสนเทศ” เป็นคำที่เข้าใจยาก และไม่เป็นที่รับทราบและเข้าใจ ความหมายหรือแนวคิดในกลุ่มนักการศึกษาและครู แต่เมื่อเข้าใจแล้ว เห็นว่ามีความสำคัญ ควรใช้คำที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจ “ไม่เข้าใจว่าคืออะไร จนเมื่ออ่านคำอธิบายแล้วจึงเข้าใจและ

“เห็นว่ามีความประโยชน์มาก” และมีความไม่ชัดเจนในการจำแนกความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง เช่น การรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) การรู้ดิจิทัล (digital literacy)

3.2 ขาดนโยบายที่ชัดเจนและการพัฒนาโดยองค์รวมของความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการดำเนินการแบบแยกส่วน เช่น ครูผู้สอนวิทยาการคำนวณ เน้นการสอน ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ขาดนโยบายในการทำงานร่วมกัน หรือความร่วมมือในการสอน หรือการพัฒนาผู้เรียน ขาดการติดตาม และประเมินผลเชิงบูรณาการ

3.3 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศ ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและ ครูบรรณารักษ์

ผู้บริหาร ไม่กำหนดเป็นนโยบายในการเรียนการสอน และให้ความสำคัญเฉพาะ เทคโนโลยี การสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนับสนุนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ยังน้อย ระบบการศึกษาของประเทศและนโยบายระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ไม่ชัดเจน

ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ที่ยังไม่ชัดเจน ไม่สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดการเรียนรู้แบบ learning how to learn ยังพบว่าครูผู้สอนในบริบทการสอนในโรงเรียนไทยสอนโดยเน้นเนื้อหาและยังไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือแทรกความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะการรู้สารสนเทศอย่างเป็นกระบวนการ ยังมี”พรมแดน” ขององค์ความรู้และจำกัดขอบเขต บทบาท หน้าที่ของตน แม้ว่าต่างเห็นความสำคัญของทักษะการรู้สารสนเทศ โดยเห็นว่ามีความประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาค้นคว้าในระดับสูงและการดำรงชีวิต

แนวคิดการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งดี แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก การทำงานร่วมกันกับครูผู้สอนในการสอนการรู้สารสนเทศหรือการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศมีข้อจำกัด เพราะครูผู้สอนยังให้ความสำคัญในเนื้อหา และเห็นว่าเป็นงานของครูบรรณารักษ์ และต้องใช้เวลาเพิ่มเติม หากไม่เป็นนโยบายที่ชัดเจน จะไม่สามารถทำได้

กรณีตัวอย่างการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หากดำเนินการร่วมกันในเชิงบูรณาการโดยครูผู้สอน ครูบรรณารักษ์ และครูสายงานอื่นๆ จำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น แต่ในทางปฏิบัติมีปัญหา เพราะผู้บริหารจะมอบหมายให้ครูแต่ละกลุ่มสาระรับผิดชอบ เช่น ครูภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รับผิดชอบทักษะการสื่อสาร ครูกลุ่มงานและอาชีพ รับผิดชอบทักษะการใช้เทคโนโลยี ทำให้การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศบรรลุเป้าหมายได้ยาก

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์

4.1 ผู้บริหาร การสนับสนุนของผู้บริหารโดยเฉพาะด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ “Learning how to learn” เทคนิควิธีการสอนแบบบูรณาการ งบประมาณ เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ บุคลากร และห้องสมุด

4.2 ครูผู้สอน มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น ในการจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

4.3 ครูบรรณารักษ์ พัฒนาความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการสอนและการรู้สารสนเทศ ภาวะผู้นำ การแสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับในโรงเรียน การพัฒนาการรู้สารสนเทศในโรงเรียนจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาครูบรรณารักษ์ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรู้สารสนเทศ การสอนการรู้สารสนเทศทั้งการสอนเป็นรายวิชาและการบูรณาการในการสอนรายวิชาอื่นๆ โดยครูบรรณารักษ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือกับครูผู้สอน และมียุทธศาสตร์ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศโดยการทำงานร่วมกับผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน

นอกจากนี้ ครูบรรณารักษ์ ต้องมีบทบาทในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้ที่ “ตื่นเต้น เร้าใจ” “ทันสมัย” “ตรงตามความต้องการ” “ตอบรับวิถีคนรุ่นใหม่” “เป็นผู้นำทางวิชาการ” ตอบสนองพฤติกรรม ความสนใจของกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน มีการจัดทำบทเรียนออนไลน์สอนเรื่องการรู้สารสนเทศให้ครอบคลุมทุกประเด็นหรือประเด็นสำคัญ เช่น การค้นคว้า ข้อมูล การอ้างอิง จริยธรรม และให้เลือกต้นแบบที่ดีเป็นแบบอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย

ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สรุปผลดังนี้

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องสามกลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มครูบรรณารักษ์ ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และขับเคลื่อนด้วยองค์ประกอบหลัก คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็น ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ต่อความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ผู้วิจัยนำผลการพัฒนารูปแบบไปสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์นต่อความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็น ผลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4. 1 ข้อมูลครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ผู้ให้ความเห็นต่อความเหมาะสมของร่างรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

ข้อมูลครูผู้ตอบ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	11	13.41
หญิง	71	86.59
รวม	82	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	40	48.78
ปริญญาโท	41	50.00
ปริญญาเอก	1	1.22
รวม	82	100.00
3. ตำแหน่ง		
ครูผู้ช่วย	5	6.10
ครู คศ 1	19	23.17
ครู คศ 2	23	28.05
ครู คศ 3	21	25.00
ครูโรงเรียนเอกชน	6	7.32
ครูอัตราจ้าง	3	3.66
บรรณารักษ์	2	2.44
พนักงานราชการ	3	3.66
รวม	82	100.00
4. ระดับการศึกษาที่สอน		
ประถมศึกษา	13	15.85
มัธยมศึกษาตอนต้น	60	73.17
มัธยมศึกษาตอนปลาย	54	65.85

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลครูผู้สอน	จำนวน	ร้อยละ
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน *		
ภาษาไทย	38	39.60
คณิตศาสตร์	2	2.44
วิทยาศาสตร์	2	2.44
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	5	6.09
สุขศึกษาและพลศึกษา	2	2.44
ศิลปะ	5	6.09
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	25	30.49
ภาษาต่างประเทศ	5	6.09
อื่นๆ	12	14.63
6. ตำแหน่งงานห้องสมุดโรงเรียนที่รับผิดชอบ		
หัวหน้าห้องสมุด	41	50.00
ครูบรรณารักษ์	36	43.90
ไม่มี	4	4.88
Library automation manager	1	1.22
รวม	82	100.00

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.1. พบว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 71 คน (ร้อยละ 86.59) มีวุฒิปริญญาโท จำนวน 41 คน (ร้อยละ 50.00) ใกล้เคียงกับวุฒิปริญญาตรี จำนวน 40 คน (ร้อยละ 48.78) ตำแหน่ง ครู คศ.2 จำนวน 23 คน (ร้อยละ 28.05) ใกล้เคียงกับ ครู คศ.3 จำนวน 21 คน (ร้อยละ 25.00) สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 60 คน และ 54 คน (ร้อยละ 73.17 และ 65.85) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย จำนวน 38 คน (ร้อยละ 39.60) และ การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 25 คน (ร้อยละ 30.49) ตำแหน่งงาน หัวหน้าห้องสมุด จำนวน 41 คน (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ครูบรรณารักษ์ จำนวน 36 คน (ร้อยละ 43.90)

ตารางที่ 4. 2 ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ต่อร่างรูปแบบ
การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	ผู้รับผิดชอบและบทบาท	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)
1	ผู้บริหาร	
1.1	กำหนดนโยบายให้มีการบูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ	0.76
1.2	กำหนดนโยบายให้มีการบูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	0.76
1.3	กำหนดนโยบายให้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศในหลักสูตรสถานศึกษา	0.80
1.4	กำหนดนโยบายให้มีการทำงานแบบร่วมมือ โดยมีความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับครูบรรณารักษ์ในการจัดการเรียนการสอน	0.72
1.5	กำหนดนโยบายให้มีการวัดทักษะศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการรู้สารสนเทศ สื่อและดิจิทัลในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	0.72
1.6	สนับสนุนทรัพยากรการบริหารและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย	0.80
1.7	ส่งเสริมการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลของสถานศึกษา	0.80
1.8	ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอน ครูบรรณารักษ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	0.83
2	ครูผู้สอน	
2.1	ออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศ สื่อและดิจิทัล	0.90
2.2	ใช้เทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม สืบเสาะ แสวงหา ค้นคว้า ความรู้และใช้ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้แบบเดิมและออนไลน์	0.95
2.3	ใช้เทคโนโลยีและสื่อใหม่ในการจัดการเรียนการสอน และห้องเรียนอัจฉริยะ (smart classroom)	0.79

ข้อ	ผู้รับผิดชอบและบทบาท	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)
2.4	บูรณาการสาระการเรียนรู้สารสนเทศในเนื้อหาวิชา เทคนิคการสอน และการจัดการเรียนการสอน	0.87
2.5	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศของนักเรียน	0.94
2.6	ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมีการวัดสมรรถนะการเรียนรู้สารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน	0.83
2.7	มีความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ ในการจัดทำแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน	0.83
2.8	พัฒนาครูผู้สอนให้มีสมรรถนะการเรียนรู้สารสนเทศ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัล	0.94
3	ครูบรรณารักษ์	
3.1	พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นห้องสมุดดิจิทัลและศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ทันสมัย	0.89
3.2	พัฒนาสภาพแวดล้อมของห้องสมุดโรงเรียนที่ส่งเสริมการปฏิบัติการเรียนรู้เทคนิค วิธีการเรียนการสอนแนวใหม่	0.94
3.3	บริการสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพื่อการค้นคว้าบนเว็บห้องสมุด	0.94
3.4	จัดบริการและกิจกรรมออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	0.83
3.5	จัดกิจกรรมห้องสมุดที่ส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศโดยบูรณาการกับทักษะการอ่าน การศึกษาค้นคว้า และทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน	0.94
3.6	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการการเรียนรู้สารสนเทศ	0.91
3.7	ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อใหม่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ เช่น บทเรียนออนไลน์ คลิปวิดีโอ เกมส์ เป็นต้น แคมเปญบนเว็บไซต์ของห้องสมุด	0.88
3.8	จัดการเรียนการสอนการเรียนรู้สารสนเทศ	0.89
3.9	พัฒนาบทบาทในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการทำงานเชิงรุก	0.83

ข้อ	ผู้รับผิดชอบและบทบาท	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)
3.10	พัฒนาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์กับครูผู้สอน เครือข่ายบุคคลและเครือข่ายชุมชนส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียน	0.80
3.11	พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะสมรรถนะด้านการรู้สารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสอน และการบริหารจัดการ	0.94

ตารางที่ 4. 2 พบว่าครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทุกรายการผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.72-0.95 รายการที่มีค่าความสอดคล้องสูงสุด สามอันดับแรก ได้แก่ ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม สืบเสาะ แสวงหา ค้นคว้าความรู้และใช้ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้แบบเดิมและออนไลน์ (IOC=0.95) และ รองลงมาจำนวน เท่ากัน 6 รายการ (IOC=0.94) สำหรับครูผู้สอน 2 รายการ ได้แก่ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียน ครูผู้สอนพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ การรู้สารสนเทศและ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสำหรับครูบรรณารักษ์ 4 รายการ ได้แก่ ครูบรรณารักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อมของห้องสมุดโรงเรียนที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ เทคนิค วิธีการเรียนการสอนแนวใหม่ ครูบรรณารักษ์จัดหาและรวบรวมสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพื่อการค้นคว้าบนเว็บห้องสมุด ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมห้องสมุดที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศโดยบูรณาการกับทักษะการอ่าน การศึกษาค้นคว้า และทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะสมรรถนะด้านการรู้สารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสอน และการบริหารจัดการ

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่อยู่ในระดับต่ำเป็นรายการในกลุ่มผู้บริหาร กำหนดนโยบายให้มีการทำงานแบบร่วมมือ โดยมีความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับครูบรรณารักษ์ในการจัดการเรียนการสอน และกำหนดนโยบายให้มีการวัดทักษะศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการรู้สารสนเทศ สื่อและดิจิทัลในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (IOC=0.72)

มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ให้ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมเข้าค่ายการอ่าน และ ผู้ปกครองควรมีบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียนด้วย

2.2 ผลการวิพากษ์ร่างรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์และสารบรรณศาสตร์ การศึกษา และตัวแทนองค์กรทางวิชาการ และวิชาชีพห้องสมุดและที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน ให้ความเห็นต่อร่างรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ สรุปสาระสำคัญ เห็นด้วยกับร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยให้เพิ่มเติมองค์ประกอบหลักที่เป็น

ฐานการสร้างทักษะการรู้สารสนเทศ คือครอบครัวและชุมชนหรือสังคม เพราะครอบครัวเป็นฐานที่สำคัญ เช่นเดียวกับชุมชนหรือสังคม หากสังคมไทยได้รับการพัฒนาเป็นสังคมการเรียนรู้ สังคมความรู้นักเรียน เด็กและเยาวชนก็จะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาทักษะที่จำเป็นทั้งทักษะการรู้สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และดิจิทัล และควรพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่นักเรียนเป็นองค์รวม รวมทั้งมีข้อเสนอแนะให้จัดกลุ่มบทบาทที่เกี่ยวข้องกันไว้ด้วยกันและแสดงคุณลักษณะที่เป็นผลลัพธ์ไว้ในภาพรวม และการใช้คำศัพท์ที่เป็นเข้าใจกันโดยง่าย

2.3 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ผู้วิจัยนำข้อคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบ ได้รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) ผู้รับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน และ 2) บทบาทหน้าที่หลักของแต่ละองค์ประกอบ ผู้บริหารเน้นการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ ครูผู้สอน เน้นบทบาทการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ และครูบรรณารักษ์เน้นการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและห้องสมุดดิจิทัล การสนับสนุนการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทหน้าที่หลักแตกต่างและเกี่ยวข้องเกื้อกูลกัน ปรากฏดังภาพที่ 4.1

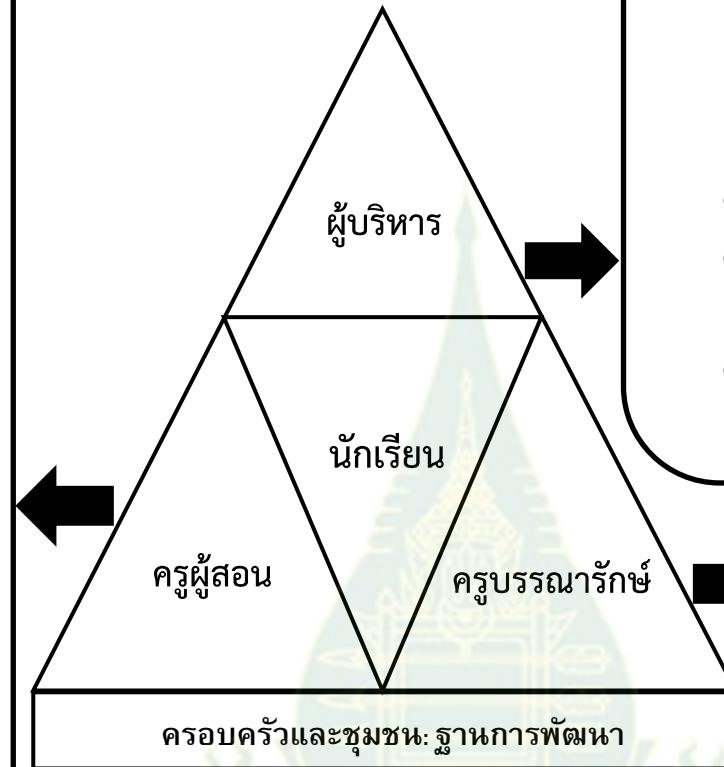

**บทบาทการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้
สารสนเทศ**

- การจัดการกระบวนการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- การใช้เทคนิคการสอน/วิธีการสอนที่ส่งเสริมการตั้งคำถาม สืบเสาะ แสวงหา และค้นคว้าจากห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้
- การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ
- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทักษะการรู้สารสนเทศ
- ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับครูบรรณารักษ์
- การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในด้านการรู้สารสนเทศและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัล

บทบาทการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ

- การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ
- การบูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศ
- ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์
- การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุด โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล
- การพัฒนาสมรรถนะการรู้สารสนเทศของครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์

**บทบาทการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทันสมัย
ห้องสมุดดิจิทัล สนับสนุนการเรียนการสอน และการ
พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ**

- การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและห้องสมุดดิจิทัล
- การจัดสภาพแวดล้อมห้องสมุด บริการและกิจกรรมห้องสมุดที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ
- การสอนการรู้สารสนเทศ
- การพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์กับครูผู้สอน เครือข่ายบุคคลและชุมชน

**ทักษะการรู้สารสนเทศ
ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ผู้เรียนรู้ ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็ง**

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากภาพที่ 4.1 รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทหน้าที่หลักแตกต่างกันและเกี่ยวข้องเกื้อกูลกัน ดังนี้

- **ผู้บริหาร** เน้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ การบูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศ ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนาสมรรถนะการรู้สารสนเทศของครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์
- **ครูผู้สอน** เน้นบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้เทคนิคการสอน/วิธีการสอนที่ส่งเสริมการตั้งคำถาม สืบเสาะ แสวงหา และค้นคว้าจากห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทักษะการรู้สารสนเทศ ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับครูบรรณารักษ์ และการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในด้านการรู้สารสนเทศและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัล
- **ครูบรรณารักษ์** เน้นบทบาทการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและห้องสมุดดิจิทัล การจัดสภาพแวดล้อมห้องสมุด บริการและกิจกรรมห้องสมุดที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์กับครูผู้สอน การพัฒนาเครือข่ายบุคคลและชุมชน การพัฒนาสมรรถนะครูบรรณารักษ์ในด้านการรู้สารสนเทศ การสอนและการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ
- **ครอบครัวและชุมชน** เป็นฐานการพัฒนา การหล่อหลอมคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล คุณธรรมและจริยธรรม และทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในชุมชนการเรียนรู้ และสังคมความรู้ ในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลายไปใช้

ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นไปใช้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) การเลือกผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินการ จากรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากผลการศึกษาในระยะที่ 2 และพบว่า ในโรงเรียนมีเฉพาะ ตำแหน่งครู ครูบรรณารักษ์ทำหน้าที่ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์รับผิดชอบการบริหารจัดการและการ ดำเนินการห้องสมุดโรงเรียนด้วย ในการนำไปใช้ได้เลือกครูบรรณารักษ์ที่ได้รับรางวัลระดับชาติ และมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการรู้สารสนเทศและการสอนซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาและดำเนินกิจกรรม อัน จะทำให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

2) การเลือกบทบาท ผู้วิจัยได้เลือกบทบาทที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมการรู้ สารสนเทศ และสามารถบูรณาการบทบาทของครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์และศึกษาผลได้ในระยะเวลา อันสั้น เนื่องจากข้อจำกัดของระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ขณะเดียวกันเป็นบทบาทที่สามารถ พัฒนากิจกรรมให้นำไปใช้ได้ทั้งครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ และพัฒนาความร่วมมือในการทำงาน ร่วมกันระหว่างครูบรรณารักษ์กับครูผู้สอน

3) การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศตามบทบาทที่กำหนด โดยการพัฒนากิจกรรมเชิงบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นองค์รวม และนำไปดำเนินการจัดการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 แห่ง ในพื้นที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนและ ระดับความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์

รายการกิจกรรมและการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

กิจกรรม *รู้เท่าทันข่าวลวง* ดำเนินการโดยครูวิลาสินี เทพวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย บุคคลดีเด่นทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ ศาสตร์ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นกิจกรรมห้องสมุดเชิงบูรณาการกับกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้

กิจกรรม *จิตอาสาส่งผ่านความรู้ถึงน้อง* ดำเนินการโดย ครูละอียด ศรีวรรณท์ ผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และหัวหน้าห้องสมุด โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาของเอกชน ในกรุงเทพมหานคร เป็นกิจกรรมเชิงบูรณาการในการพัฒนาผู้เรียนให้มี สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะและใฝ่เรียนรู้

การจัดการสอนการรู้สารสนเทศ รายวิชา การศึกษาค้นคว้าและการสร้างองค์ความรู้ กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ดำเนินการสอนโดย ดร. อภินันท์ สีสันต์ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ บุคคลดีเด่นทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.1 ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศไปใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

ผู้รับผิดชอบ ครูบรรณารักษ์

บทบาทตามรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

“ การบริการและกิจกรรมห้องสมุดที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ ”

ชื่อกิจกรรม “ รู้เท่าทันข่าวลวง ”

วัตถุประสงค์ มุ่งพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนโดยอิงมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย และบันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านกำหนดความต้องการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ โดยเน้นตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะ และประเมินข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ

การดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้และ กิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยระยะที่ 2 .ใบความรู้ และใบงาน (ภาคผนวก ข) และแบบประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียน และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ผลการประเมินเชิงปริมาณปรากฏดังตารางที่ 4.3- 4.6 พร้อมผลการประเมินเชิงคุณภาพ รวม 3 กิจกรรม (ภาคผนวก ข -ณ) และแบบสอบถาม /แบบสัมภาษณ์/แบบสนทนากลุ่ม(ภาคผนวก ญ – ฎ) ซึ่งผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

1) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	1	12.50
หญิง	7	87.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
2. ชั้นเรียน		
ม. 4	2	25.00
ม. 5	3	37.50
ม. 6	3	37.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.3 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 7 คน (ร้อยละ 87.50) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในจำนวนเท่ากัน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 37.50)

ตารางที่ 4.4 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

ต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
วิทยากร/ผู้ดำเนินการ	4.50	0.53	มาก
กิจกรรม	3.88	0.64	มาก
เนื้อหาสาระ	4.13	0.64	มาก
สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์	4.63	0.52	มากที่สุด
สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.38	0.74	มาก
ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	3.50	0.76	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมของนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.25	0.71	มาก
เฉลี่ยรวม	4.28	0.25	มาก

ตารางที่ 4.4 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จ. เชียงราย มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ โดยการดำเนินกิจกรรม “รู้เท่าทันข่าวลวง” เฉลี่ยรวมระดับมาก ($X = 4.28$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ($X = 5.00$) และสื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์ ($X = 4.63$) รายการที่มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางมีรายการเดียว คือ ระยะเวลาการจัดกิจกรรม ($X = 3.50$)

2) ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่พัฒนาขึ้น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลผู้บริหารและครูโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลผู้ตอบ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	8	100.00
รวม	8	100.00
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ป.ตรี	2	25.00
ป.โท	6	75.00
รวม	8	100.00
3. ตำแหน่ง		
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1	12.50
ครู ค.ศ. 2	3	37.50
ครู คศ 3	4	50.00
รวม	8	100.00
6. ระดับการศึกษาที่สอน		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	37.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	37.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย และตอนต้น	1	12.50
รวม	8	100.00
7.กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน		
ภาษาไทย	2	25.00
คณิตศาสตร์	1	12.50
วิทยาศาสตร์	1	12.50
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1	12.50
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1	12.50
ภาษาต่างประเทศ	1	12.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.5 ครูผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน (ร้อยละ 100) ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโท จำนวน 6 คน (ร้อยละ 75.00) ตำแหน่งครู ค.ศ.3 จำนวน 4 คน (ร้อยละ 50.00) สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน (ร้อยละ 37.50 เท่ากัน) กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย จำนวน 2 คน (ร้อยละ 25.00)

ตารางที่ 4.6 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
. วิทยากร/ผู้ดำเนินการ	4.50	0.76	มาก
. กิจกรรม	4.13	0.64	มาก
. เนื้อหาสาระ	4.38	0.52	มาก
. สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์	4.13	0.64	มาก
. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.13	0.64	มาก
. ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	3.75	1.04	มาก
. การมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.13	0.64	มาก
. ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.50	0.53	มาก
รวม	4.20	0.16	มาก

ตารางที่ 4.6 พบว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนสามัคคีวิทยาคมเห็นว่ารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการดำเนินกิจกรรม “รู้เท่าทันข่าวลวง” มีความเหมาะสมระดับมาก ($X = 4.20$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยทุกรายการมีค่าเฉลี่ยระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิทยากร/ผู้ดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ($X = 4.50$)

ผลการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เพิ่มเติมกลุ่มนักเรียน และกลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ สรุปได้ดังนี้

กลุ่มนักเรียน

1). เนื้อหาสาระที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

. การประเมินความเชื่อถือของข่าว เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางพิจารณาข่าวต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ในเรื่องการพิจารณาข่าวสาร

- เกิดทักษะการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มากในช่วงปัจจุบัน คือ ทักษะการแสวงหา การรับ และเลือกข่าวสารในปัจจุบันที่การเข้าถึงสื่อง่าย

- การอ่านวิเคราะห์ข่าวเพื่อรู้เท่าทันข่าวปลอม วิธีการตรวจสอบว่าเป็นข่าวปลอมหรือไม่ การเปรียบเทียบข่าวจากหลายแหล่งข่าว การตรวจสอบจำแนกแยกแยะข่าว การประเมินว่าข่าวไหนจริง ข่าวไหนเท็จ ทำให้สามารถบริโภคข่าวที่ถูกต้องได้

- หลักการรู้ทันข่าวลวง ได้แก่ การตรวจสอบความเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น จาก URL ตรวจสอบผู้เขียน ผู้จัดทำว่ามีความรู้และประสบการณ์ตรงหรือไม่ ตรวจสอบ ปีที่เผยแพร่ ปีที่มาของข้อมูล ตรวจสอบความเที่ยงตรง หรือ อคติที่ปรากฏ ซึ่งสังเกตได้ อย่าอ่านแต่พาดหัวข่าวให้อ่าน เนื้อหาโดยละเอียด ตรวจสอบข้อมูลว่าน่าเชื่อถือหรือไม่

- การรู้เท่าทันข่าวปลอม วิเคราะห์ข่าว ตรวจสอบเนื้อหา ข่าวจริงหรือข่าวเท็จ เนื้อหาที่ เกิดการเรียนรู้ รู้เท่าทันข่าวปลอมโดยป้องกันคือต้องรู้ถึงการอ่านข่าว วิเคราะห์ข่าว ตรวจสอบเนื้อหาให้รู้ ว่า ข่าวจริงหรือข่าวปลอม เพื่อป้องกันให้เราได้รับข่าวสารจริง

- เทคนิคการประเมินความน่าเชื่อถือของข่าว รู้ทันข่าวปลอมซึ่งสามารถนำเนื้อหาจากใบ ความรู้เทคนิคการคัดกรองข่าวจริง-ข่าวลวงมาใช้ในการรับข่าวสารในชีวิตประจำวันได้ โดยตรวจสอบ จากแหล่งที่มาที่อยู่ของเว็บไซต์ หาบทความต้นฉบับ หาบทความที่คล้ายกันในเว็บไซต์อื่นๆ ตรวจสอบ ความเป็นกลางของเนื้อหาและนำมาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง

2. สิ่งที่นักเรียนพอใจมากที่สุด

- กิจกรรม รวมทั้งครูบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการจัดและดำเนินกิจกรรม
- การนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองและเพื่อนๆ ในกลุ่มและต่างกลุ่ม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ได้เห็น มุมมองการพิจารณารับข่าวสารกับผู้อื่น เกิดการ แบ่งปันความรู้ที่ทำให้เกิดทักษะที่ต่างจากเดิม

- ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์จริงๆ ได้ และมีประโยชน์ในการใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมาก

- การทำงานเป็นทีม การร่วมมือกันภายในกลุ่ม ทำให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

- การจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเสริมสร้างทักษะความรู้ใหม่ๆ

- กิจกรรมเหมาะสมกับการให้ความรู้ ทำให้เข้าใจได้ง่ายและมีความน่าสนใจ

- วิทยากรให้ความรู้เรื่องรู้เท่าทันข่าวมากยิ่งขึ้น ด้วยการให้ตัวอย่างของข่าวสารและข้อมูลที่

หลอกลวง และวิเคราะห์ข่าวตัวอย่างว่าจริงเท็จเพียงใดในระยะเวลาที่มากขึ้น จะได้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข่าวที่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

- โดยภาพรวมทุกกิจกรรมมีความสนุกสนานและน่าสนใจ และไม่มีกิจกรรมใดที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

- ระยะเวลาในการทำกิจกรรมมีความเห็นแตกต่างกัน ทั้งมากไปน้อยไป และเหมาะสมแล้ว

3.ประโยชน์และการนำสาระความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ประโยชน์

- การเลือกรับสื่อข่าวสารต่างๆ ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์มากขึ้น และไม่เป็นเหยื่อของเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควร ทำให้เป็นคนมีเหตุผลมากขึ้น

- การเสริมสร้างความรอบคอบ และมีการใช้สมองคิดวิเคราะห์แยกแยะเสมอๆ

- การแยกแยะ ตรวจสอบ เปรียบเทียบ ประเมิน ข่าวสารได้ถูกต้อง ว่าควรเชื่อข่าวไหนไม่ควรเชื่อข่าวไหนจริง ข่าวไหนเท็จ โดยวิธีการที่สามารถเชื่อถือได้ และสามารถแนะนำผู้อื่นได้ด้วย

- นำสาระความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข่าวว่าเป็นข่าวจริงหรือเท็จ

ผู้บริหาร

การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ การค้นคว้า แสวงหาความรู้ เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเองมีความจำเป็นและเป็นนโยบายสำคัญ การจัดกิจกรรมที่ลักษณะนี้ในเหตุการณ์ใกล้ตัว จึงได้รับความสนใจจากนักเรียนและได้พัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น การคิด วิเคราะห์ การนำเสนอ การทำงานเป็นที เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

กลุ่มครูผู้สอน

- ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีจำกัด หากจัดเป็นกิจกรรมหรือรายวิชาสารสนเทศ คงจะทำให้ นักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้หากมีเวลาทำกิจกรรมที่จัดให้มากกว่านี้ จะทำให้นักเรียนได้ฝึกมากขึ้น ฝึกบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญในการรับข่าว ส่งข่าว และมีจริยธรรมในการรับข่าวและส่งข่าว

- เป็นกิจกรรมที่ดี ควรจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

กลุ่มครูบรรณารักษ์

ผลการสนทนากลุ่มในหัวข้อการค้นข้อมูลเหตุการณ์ถ้าหลวงขุนน้ำนางนอน นำเสนอข่าวที่นักเรียนแต่ละคนค้นคว้ามานำมาให้เพื่อน ๆ ฟัง แล้ววิเคราะห์ว่าแต่ละข่าวมีความน่าเชื่อถือเพียงไร สามารถวิเคราะห์ได้ว่าข่าวที่ได้รับเป็นข่าวจริงหรือข่าวลวง

จุดเด่นของรูปแบบกิจกรรมที่จัด นักเรียนได้ค้นหาข้อมูลในประเด็นที่อยู่ในความสนใจจากแหล่งสารสนเทศตามความต้องการของตนเอง ทำให้นักเรียนตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเต็มตามศักยภาพ สามารถคิดวิเคราะห์ข่าวอย่างมีเหตุผล

ผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนกระตือรือร้นที่ร่วมทำกิจกรรมเป็นอย่างดี นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ตนเองได้รับประโยชน์ รู้จักคิดวิเคราะห์ การรับข่าวและการส่งข่าว ทำให้มีสติยั้งคิดมากขึ้นหากได้รับข่าวที่ไม่เป็นจริงก็จะไม่ส่งต่อให้เพื่อนหรือคนอื่น ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ว่าการพิจารณาว่าข่าวที่ตนเองรับมานั้นเป็นข่าวลวงหรือไม่ ต้องพิจารณาจากอะไรบ้าง (ดูจากใบความรู้ที่ได้รับ) ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

ผลการวิเคราะห์การนำไปใช้เชื่อมโยงกับการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนานักเรียน โลกปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่จะมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับโลกออนไลน์ อ่านและศึกษาหาความรู้จากสื่อออนไลน์มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะมีทั้งภาพนิ่ง ภาพ เคลื่อนไหว และเสียง ทำให้เข้าใจข้อมูล ข่าวสาร ได้มากขึ้น และสามารถพิจารณาวิเคราะห์ได้ว่าข่าวสารนั้น ๆ เป็นข่าวจริงหรือข่าวลวง รู้วิธีป้องกันตนเอง เมื่อได้รับข่าวเหล่านั้นจะต้องมีสติรับและส่งต่อข่าวสาร

ด้านการเรียนการสอนมีหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ทำให้เข้าใจเรื่องราวหรือเนื้อหาได้ง่ายขึ้น จดจำได้ดีกว่า สามารถคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง หรือหากเป็นประเด็นสงสัยก็สามารถศึกษาค้นคว้าแหล่งสารสนเทศเพิ่มเติมได้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม นักเรียนและครูมีกิจกรรมหลายด้าน

3.2 ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ไปใช้ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์

รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ ประกอบด้วย

ผู้รับผิดชอบ ครูบรรณารักษ์

บทบาท ตามรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

บริการและกิจกรรมห้องสมุดที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ

การพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์กับครูผู้สอน การพัฒนาเครือข่ายบุคคลและชุมชน

ชื่อกิจกรรม “จิตอาสาส่งผ่านความรู้ถึงน้อง “

วัตถุประสงค์ มุ่งพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนโดยอิงมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย ทั้งในด้านกำหนดความต้องการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ โดยเน้นการรวบรวม สังเคราะห์และสร้างสารสนเทศ การใช้และสื่อสารสารสนเทศ ตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศ และบันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียน ในด้านการสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้ การสื่อสารและการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ การบริการสังคมและจิตสาธารณะ โดยการแสวงหาเพื่อแบ่งปันและนำเสนอผ่านกิจกรรม จิตอาสา

การดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน แบบประเมิน และแบบสังเกต (ภาคผนวก ข) และประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียนและความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ผลการประเมินเชิงปริมาณปรากฏดังตารางที่ 4.7- 4.10 พร้อมผลการประเมินเชิงคุณภาพ

1) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ ต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	75.00
หญิง	2	25.00
รวม	8	100.00
2. ชั้นเรียน		
ม. 5	3	37.50
ม. 6	5	62.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.7 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลายโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน (ร้อยละ 75.00) ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 คน (ร้อยละ 62.50)

ตารางที่ 4.8 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
วิทยากร/ผู้ดำเนินการ	4.63	0.53	มากที่สุด
กิจกรรม	4.12	0.83	มาก
เนื้อหาสาระ	4.12	0.64	มาก
. สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์	4.00	0.76	มาก
. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.63	0.74	มากที่สุด
. ระยะเวลา	4.38	0.76	มาก
. การมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.89	0.35	มากที่สุด
. คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.50	0.93	มาก
เฉลี่ยรวม	4.42	0.36	มาก

ตารางที่ 4.8 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ โดยการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศ “จิตอาสาส่งผ่านความรู้ถึงน้อง” เฉลี่ยรวมในระดับมาก ($X = 4.42$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดมี 3 รายการ เรียงตามลำดับ คือ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ($X = 4.89$) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และวิทยากร/ ผู้ดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($X = 4.63$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

2) ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่พัฒนาขึ้นตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์

ตารางที่ 4. 9 ข้อมูลผู้บริหารและครูโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลผู้ตอบ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	1	12.50
หญิง	7	87.50
รวม	8	100.00
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ป.ตรี	5	62.50
ป.โท	3	37.50
รวม	8	100.00
3. ตำแหน่ง		
ครู	8	100.00
รวม	8	100.00
6. ระดับการศึกษาที่สอน		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	37.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	12.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย และตอนต้น	4	50.00
รวม	8	100.00
7.กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน		
ภาษาไทย	2	25.00
คณิตศาสตร์	1	12.50
การงานและอาชีพ	5	62.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.9 ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 7 คน (ร้อยละ 87.50) วุฒิปริญญาตรี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 62.50) ทุกคนตำแหน่งครู สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน (ร้อยละ 50.00) กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานและอาชีพจำนวน 5 คน (ร้อยละ 62.50)

ตารางที่ 4.10 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
. วิทยากร/ผู้ดำเนินการ	3.88	0.64	มาก
. กิจกรรม	3.88	0.64	มาก
. เนื้อหาสาระ	3.88	0.64	มาก
. สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือและ อุปกรณ์	4.13	0.83	มาก
. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.38	0.52	มาก
. ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	3.88	0.35	มาก
. การมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.13	0.64	มาก
. ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.25	0.46	มาก
รวม	4.05	0.47	มาก

ตารางที่ 4.10 พบว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์เห็นว่ารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการดำเนินกิจกรรม“จิตอาสา ส่งผ่านความรู้ถึงน้อง” มีความเหมาะสมระดับมาก ($X = 4.05$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($X = 4.38$) รองลงมา คือความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($X = 4.25$)

ผลการสนทนากลุ่ม/สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน เพิ่มเติม

ผู้บริหาร โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียน โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ของโรงเรียนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างและนำเสนอนวัตกรรมจากการเรียนรู้ร่วมกัน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันอย่างมีวิจารณญาณ รูปแบบการนำเสนอมีความเหมาะสมเพราะสามารถบูรณาการทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้หลายประการ

ครูผู้สอน บูรณาการการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูบรรณารักษ์ในการให้นักเรียนมีทักษะการรู้สารสนเทศ

ครูบรรณารักษ์ จัดหาสารสนเทศให้มีความหลากหลาย จัดให้มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่สะดวกต่อการเข้าถึง รวดเร็ว ประสานงานกับครูผู้สอนในการบูรณาการการสอนทักษะการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน สอนชมรมห้องสมุดโดยจัดกิจกรรมทักษะการรู้สารสนเทศให้นักเรียน

ความเหมาะสมของกิจกรรมที่จัด

ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่าจุดเด่นของกิจกรรมที่จัด นักเรียนรู้จักวางแผนการจัดกิจกรรม รู้จักแหล่งความรู้และหนังสือมากขึ้น เชื่อมโยงและนำความรู้ไปถ่ายทอดและแบ่งปัน มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วม มีทักษะการสื่อสาร และนำเสนอสารสนเทศและความรู้ พัฒนานักเรียนให้มีไหวพริบดี สามารถแก้ปัญหาได้ มีความกระตือรือร้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ภาวะเป็นผู้นำ

ความสามารถนำไปใช้เชื่อมโยงกับการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาให้นักเรียน นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด และการวิเคราะห์เรื่องที่นำเสนอได้ดีมาก

ความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม และข้อเสนอแนะ

จุดเด่นของกิจกรรม นักเรียนใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น โดยผ่านกิจกรรมจิตอาสา นักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ บูรณาการความรู้กับการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาให้นักเรียน และมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินการต้องใช้เวลาและต้องมีการประสานงานกับครูผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ

3.3 ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ไปใช้ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม

รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ประกอบด้วย

ผู้รับผิดชอบ ครูบรรณารักษ์

บทบาทตามรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ โดยการจัดการสอนการรู้สารสนเทศ

ชื่อกิจกรรม การสอนรายวิชา การศึกษาค้นคว้าและการสร้างองค์ความรู้” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ มุ่งพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนอิงมาตรฐานการรู้สารสนเทศ สำหรับนักเรียนไทย และบัณฑิต 5 ชั้นของการพัฒนาผู้เรียน โดยเนื้อหาที่สอนในการดำเนินกิจกรรมนี้ เน้นการกำหนดความต้องการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ จำแนกแยกแยะ และประเมินข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ

การดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน แบบประเมิน และแบบสังเกต (ภาคผนวก ฅ) และประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียนและความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ผลการประเมินเชิงปริมาณปรากฏดังตารางที่ 4.11- 4.14 พร้อมผลการประเมินเชิงคุณภาพ

1) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคมต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	4	50.00
หญิง	4	50.00
รวม	8	100.00
2. ชั้นเรียน		
ม. 5	3	37.50
ม. 6	5	62.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.11 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลายโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ผู้เข้าร่วมกิจกรรม การจัดการสอนการรู้สารสนเทศ เป็นเพศหญิง และเพศชายจำนวนเท่ากัน 4 คน (ร้อยละ 50.00) ศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 6 จำนวน 5 คน (ร้อยละ 62.50)

ตารางที่ 4.12 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่ามะกาวิทยาลัย
ต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
วิทยากร/ผู้ดำเนินการ	4.46	0.52	มาก
กิจกรรม	4.10	0.57	มาก
เนื้อหาสาระ	4.40	0.52	มาก
สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือและ อุปกรณ์	4.50	0.53	มาก
สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.18	0.76	มาก
ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	4.08	0.67	มาก
การมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.25	0.62	มาก
ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.54	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.31	0.57	มาก

ตารางที่ 4.12 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่ามะกาวิทยาลัย มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ โดยการดำเนินกิจกรรมการสอนการรู้สารสนเทศ เฉลี่ยรวมระดับมาก ($X = 4.31$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ

ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($X = 4.54$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ผลการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เพิ่มเติมนักเรียน พบว่า นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมมีประโยชน์ แต่ต้องใช้เวลามาก ถ้าจะให้ได้งานที่สมบูรณ์

2) ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่พัฒนาขึ้น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูท่ามะกาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.13 ข้อมูลผู้บริหารและครูโรงเรียนท่ามะกาวิทยาลัยผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลผู้ตอบ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	4	50.00
หญิง	4	50.00
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อมูลผู้ตอบ	จำนวน	ร้อยละ
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ป.ตรี	3	37.50
ป.โท	2	25.00
ป.เอก	3	37.50
รวม	8	100.00
3. ตำแหน่ง		
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1	12.50
ครู ค.ศ.1	2	25.00
ครู ค.ศ. 2	4	50.00
ครูอัตราจ้าง	1	12.50
รวม	8	100.00
6. ระดับการศึกษาที่สอน		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	50.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	12.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย และตอนต้น	2	25.00
ไม่ระบุ	1	12.50
รวม	8	100.00
7.กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน		
ภาษาไทย	2	25.00
คณิตศาสตร์	2	25.00
วิทยาศาสตร์	1	12.50
การงานและอาชีพ	1	12.50
สุขศึกษาและพลศึกษา	1	12.50
ไม่ระบุ	1	12.50
รวม	8	100.00

ตารางที่ 4.13 ผู้บริหารและครูผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและเพศชาย จำนวนเท่ากัน 4 คน (ร้อยละ 50.00) วุฒิปริญญาตรี เท่ากับวุฒิปริญญาเอกจำนวน 3 คน (ร้อยละ 37.50) ตำแหน่งครู

ค.ศ.2 และสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 คน (ร้อยละ 50.00) กระจายตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยกลุ่มภาษาไทย และคณิตศาสตร์มีจำนวนสูงสุดเท่ากันจำนวน 2 คน (ร้อยละ 25.00)

ตารางที่ 4.14 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
วิทยากร/ผู้ดำเนินการ	4.50	0.55	มาก
กิจกรรม	4.67	0.52	มากที่สุด
เนื้อหาสาระทำ	4.50	0.55	มาก
สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์	4.67	0.52	มากที่สุด
สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.33	0.52	มาก
ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	4.67	0.52	มากที่สุด
การมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.67	0.52	มากที่สุด
ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.83	0.41	มากที่สุด
รวม	4.54	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 4.14 พบว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคมเห็นว่ารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการดำเนินกิจกรรม “การสอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและการสร้างองค์ความรู้” มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($X = 4.54$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด มี 5 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ($X = 4.83$) รายการระดับมากที่สุด อื่นๆ ได้แก่ วิธีการ สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์ ระยะเวลา และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ($X = 4.67$)

ผลการสนทนากลุ่ม/สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน บรรณารักษ์ เพิ่มเติม

ผู้บริหาร การสอนเนื้อหาโดยการจัดการสอนการรู้สารสนเทศในกลุ่มสาระวิชาภาษาไทย ทำให้นักเรียนให้ความสำคัญและใช้ประโยชน์โดยตรง ผู้บริหารควรมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย การขับเคลื่อน การกำกับติดตามวิธีการและการดำเนินกิจกรรม

ครูผู้สอน ต้องมีบทบาทคัดสรร แนะนำ รวบรวม แหล่งข้อมูลกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และ การกำหนดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลและประเมินข้อมูลที่ได้รับ การ นำไปใช้เชื่อมโยงกับการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนานักเรียน

ครูบรรณารักษ์มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ การจัดบริการและจัดกิจกรรมห้องสมุด สนับสนุนการเรียนการสอน และครอบครัวผู้พื้นฐานปลูกฝังและส่งเสริมความมีจริยธรรมจุดเด่นของ กิจกรรมที่จัด นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกขั้นตอน นักเรียนได้ร่วม กิจกรรมด้วยความสนใจและได้พัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง เพิ่มระยะเวลาในการดำเนินจัดกิจกรรม

